

נעשה אדם

נצח

דברי הימים א' כ"ט:י"א

לְךָ ה' הַגְדֹּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנְצָחוֹ וְהַהוֹד כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמְּמֹלָכָה וְהַמְּהֻלָּא לְכָל לְרָאשֵׁי:

Yours, Hashem are the greatness, and the might, and the glory, and the victory, and the majesty, for all that is in the heavens and on the earth [is Yours]; Yours is the kingdom and [You are He] Who is exalted over everything as the Leader.

רש"י שם

והנצח – שנתן לו הקב"ה נצחון לשלול כלל העוזדי כוכבים לאורך הבנין.

The victory: that the Holy One, blessed be He, gave him victory to plunder the spoils of the heathens for the purpose of the construction.

מלבי"ם שם

לך ה' הגדולה - כבר התבאר אצלי כי בשם גדול יקרא ה' על שהוא ראשית כל הסבות ואחרית כל המסובבים והוא המנהיג כל מסובבי הטבע מראש ועד סוף, ובשם גבור יקרא בעת ישיד סבות הטבע ויעשה מעשים נגד הטבע, ובשם נורא יקרא בעת ינהיג הנהגה השגחיית פרטיית כפי רצונו מסכים עם השקר והעונש, עד שכלל הנהגה היא בענין אלהי ואז יתפאר בעולמו, כמ"ש כן נהגת עמך לעשות לך שם תפארת, עפ"ז יאמר ששלש הנהגות האלה, הנהגת הטבע, ושידוד הטבע לפרקים, והנהגת התפארת שיתנהג הכל כפי ההשגחה הפרטיית, הכל הוא לך, וכ"ז בהנהגת העולם המוחש והגשמי, וגם לך הנצח וההוד - שהוא הנהגת העולם הרוחני, שהוא למעלה מן הזמן והמקום, שכבר מבואר אצלנו (ישעיה ס"ג נ"ז ובכ"מ) ששם נצח מובדל משם עולם במה שמורה על זמן הנצחי של הרוחנים שהוא למעלה מן הזמן הידוע לנו, וכן ההוד מובדל מן הדר שמורה על ענין הרוחני הפנימי

שמואל א' ט"ו:כ"ח-כ"ט

וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע ה' אֶת מַמְלַכְתּוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיָךְ הַיּוֹם וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֶךָ הַטּוֹב מִמּוֹךְ: וְגַם יִצְחוֹ יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִתְנָחֵם:

And Shmuel said to him, "Hashem has torn the kingdom of Israel from you, today; and has given it to your fellow who is better than you. And also, the Strength of Israel will neither lie nor repent, for He is not a man to repent."

רש"י שם

וגם נצח ישראל לא ישקר – ואם תאמר אשוב מעוני לפניו, לא יועיל עוד ליטול את המלוכה ממי שנתנה לו, כי הקב"ה שהוא נצחוננו של ישראל, לא ישקר מליתן הטובה לזה שאמר ליתן:

And also, the Strength of Israel will neither lie: And if you say, "I shall repent of my sin before Him, it will no longer avail to take the kingdom from the one to whom it was given, for the Holy One, Blessed be He, Who is the Strength of Israel, will not lie by not giving the good to whom He promised to give it."

רד"ק שם

וגם נצח ישראל לא ישקר - אף על פי שממלכתך לא תקום נצח ישראל לא יסור ממקומו ולא ישקר אותו הב"ה אבל יעמידהו כי לא ינחם כלומר ולא ינחם על הטובה שדבר עליהם:

כי לא אדם הוא להנחם - כי האדם ינחם על טובה שיבטיח לאדם מפני כעסו עליו אם נשתנה לבבו שלא יהיה שלם לבו עמו כמו שהיה מתחילה אבל הקב"ה אין בו שנוי חפץ וכיון שהבטיח את ישראל לא ישקר להם הבטחתו הטובה אף על פי שחטאו ייסרם כפי חטאם אבל הטובה קיימת אחרי קבלם ענשם אבל לשאול לא הבטיחו על המלוכה לעולם ואם היה שומר מצות ה' היה מאריך לו המלוכה ג"כ ולבניו אחריו אם ישמרו את מצות ה' אבל לדוד

שהבטיחו על המלוכה לעולם לא תסור ממנו המלוכה לעולם אע"פ שתפסק מבניו זמן כפי עונם הטובה והמלוכה קיימת להם לעולם ותשוב להם אחרי קבלם ענשם כמו שכתוב אשר בהעוותו והוכחתיו בשבט אנשי וגו' וחסדי לא יסור ממנו וי"ת הפסוק כן ואם תימר אתוב מחובי וגו' כבעמוד:

רלב"ג שם

נצח ישראל - הוא הש"י שהוא חוזק ויחוס ותוחלתם כטעם ואומר אבד נצחי והנה הרצון בנצח ישראל חיי ישראל שהוא הש"י כמו הדם שהוא חיי הגוף כי הדם יקרא נצח כטעם ויז נצחם על בגדי:

מלבי"ם שם

וגם נצח - אומר אל תדמה כי היעוד האלקי דומה כיעוד בני אדם, שלפעמים הוא שקר תיכף שמגזם בפיו להרע ובלבבו לא כן ידמה, ופעמים הגם שחושב כן לעשות יתנחם אחר כך ולא יעשה, כי ה' הנצחי שמתנאי נצחיותו שלא ימצא בו שום שינוי לא בהוה ולא בעתיד, נצח ישראל לא ישקר - באופן שתחשב כי הרע שגזר עליך וקרע מלכותך היום הוא רק גוזמא לא אמת, וכן ולא ינחם - בעתיד על הטוב שיעד לדוד, כי כ"ז מורה שינוי, אם בין במחשבתו לדבורו, אם בין הזמן העתה והעתיד שלא יצויר אצל הנצחי הבלתי משתנה, ועז"א כי לא אדם הוא להנחם - שהתנחמות לא תצויר רק אצל האדם המשתנה לא אצל השם יתברך:

A spiritual guide to the counting of the Omer – Week 4

Endurance and ambition is a combination of determination and tenacity. It is a balance of patience, persistence and guts. Endurance is also being reliable and accountable, which establishes security and commitment. Without endurance, any good endeavour or ambition has no chance of success.

Endurance means to be alive, to be driven by healthy and productive goals. It is the readiness to fight for what you believe, to go all the way. Without such commitment any undertaking remains flat and empty. It is an energy that comes from within and stops at nothing to achieve these goals. This of course, requires that endurance be closely examined to ensure that it is used in a healthy and productive manner.

Sefiros p74

Netzach gives the long term view. It sees events as part of a much bigger story. For this reason when bad things happen to good people it is a manifestation of netzach. Whenever G-d does long term chessed for someone that manifests in long term din, it is called netzach. As a result, netzach is an ironic middah. It is on the side of chessed but looks like din. Netzach also means victory and a menatzeach is a conductor. These words express the idea of seeing the whole picture and taking the long term view, which is what netzach demands.

Netzach is personified by Moshe Rabbeinu. He is the person most closely identified with the Written Torah, which shows Hashem's eternal connection to the Jewish people. Netzach also corresponds to the fourth day of creation, the day when the sun, moon and stars were created. The heavenly bodies were considered eternal and unchanging just as netzach is eternal.

Netzach is about setting goals and making changes that will last.

כעס

* @πg£Я !?*

רמב"ם הלכות דעות ב'ג'

ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בבינוניות אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר והוא גובה לב שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד אלא שיהיה שפל רוח ותהיה רוחו נמוכה למאד ולפיכך נאמר במשה רבינו ענו מאד ולא נאמר ענו בלבד ולפיכך צו חכמים מאד מאד הוי שפל רוח ועוד אמרו שכל המגביה לבו כפר בעיקר

שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך ועוד אמרו בשמתא מאן דאית ביה גסות הרוח ואפילו מקצתה וכן הכעס מדה רעה היא עד למאד וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר וילמד עצמו שלא יכעוס ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו או על הציבור אם היה פרנס ורצה לכעוס עליהם כדי שיחזרו למטב יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו כאדם שהוא מדמה כועס בשעת כעסו והוא אינו כועס אמרו חכמים הראשונים כל הכועס כאילו עובד עבודת כוכבים ואמרו שכל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו ובעלי כעס אין חייהם חיים לפיכך צוו להתרחק מן הכעס עד שינהיג עצמו שלא ירגיש אפילו לדברים המכעיסים וזו היא הדרך הטובה ודרך הצדיקים הן עלובין ואינן עלובין שומעים חרפתם ואינם משיבין עושין מאהבה ושומחים ביסורים ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:

There are temperaments with regard to which a man is forbidden to follow the middle path. He should move away from one extreme and adopt the other.

Among these is arrogance. If a man is only humble, he is not following a good path. Rather, he must hold himself lowly and his spirit very unassuming. That is why Numbers 12:3 describes our teacher Moses as "very humble" and not simply "humble". Therefore, our Sages directed: "Hold oneself very, very lowly." Also, they declared: "Whoever is arrogant is as if he denied God's presence, as implied by Deuteronomy 8:14: 'And your heart will be haughty and you will forget God, your Lord.' Furthermore, they said: "Whoever is arrogant should be placed under a ban of ostracism. This applies even if he is only somewhat arrogant."

Anger is also an exceptionally bad quality. It is fitting and proper that one move away from it and adopt the opposite extreme. He should school himself not to become angry even when it is fitting to be angry. If he should wish to arouse fear in his children and household - or within the community, if he is a communal leader - and wishes to be angry at them to motivate them to return to the proper path, he should present an angry front to them to punish them, but he should be inwardly calm. He should be like one who acts out the part of an angry man in his wrath, but is not himself angry.

The early Sages said: Anyone who becomes angry is like one who worships idols. They also said: Whenever one becomes angry, if he is a wise man, his wisdom leaves him; if he is a prophet, his prophecy leaves him. The life of the irate is not true life.

Therefore, they have directed that one distance himself from anger and accustom himself not to feel any reaction, even to things which provoke anger. This is the good path.

This is the way of the righteous: They accept humiliation, but do not humiliate others; they listen when they are shamed, but they do not answer; they do this with love and are joyous in their sufferings. Of them, Judges 5:31 states: "And those who love Him are like the sun when it comes out in its strength."

רמב"ם הלכות דעות א'ד'

הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שווה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו לפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית כדי שיהא שלם בגופו כיצד לא יהא בעל חמה נוח לכעוס ולא כמת שאינו מרגיש אלא בינוני לא יכעוס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה כיוצא בו פעם אחרת וכן לא יתאוה אלא לדברים שהגוף צריך להן ואי אפשר להיות בזולתן כענין שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו וכן לא יהיה עמל בעסקו אלא להשיג דבר שצריך לו לחיי שעה כענין שנאמר טוב מעט לצדיק ולא יקפוץ ידו ביותר ולא יפזר ממונו אלא נותן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמח כל ימיו בנחת בסבר פנים יפות וכן שאר דעותיו ודרך זו היא דרך החכמים כל אדם שדעותיו דעות בינונית בינוניות ממוצעות נקרא חכם:

The straight path: This [involves discovering] the midpoint temperament of each and every trait that man possesses [within his personality.] This refers to the trait which is equidistant from either of the extremes, without being close to either of them.

Therefore, the early Sages instructed a man to evaluate his traits, to calculate them and to direct them along the middle path, so that he will be sound {of body}.

For example: he should not be wrathful, easily angered; nor be like the dead, without feeling, rather he should [adopt] an intermediate course; i.e., he should display anger only when the matter is serious enough to warrant it, in order to prevent the matter from recurring. Similarly, he should not desire anything other than that which the body needs and cannot exist without, as [Proverbs 13:25] states: "The righteous man eats to satisfy his soul."

Also, he shall not labor in his business except to gain what he needs for immediate use, as [Psalms 37:16] states: "A little is good for the righteous man."

He should not be overly stingy nor spread his money about, but he should give charity according to his capacity and lend to the needy as is fitting. He should not be overly elated and laugh [excessively], nor be sad and depressed in spirit. Rather, he should be quietly happy at all times, with a friendly countenance. The same applies with regard to his other traits.

This path is the path of the wise. Every man whose traits are intermediate and equally balanced can be called a "wise man."

אגרת הרמב"ן

שִׁמְעֵנִי מוֹסֵר אֲבִיךָ, וְאַל תִּטְּשׁ תּוֹרַת אָמֶךָ. תִּתְּנֶהָ תָּמִיד לְדַגֵּר כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנֶחֱת לְכָל אָדָם וּבְכָל עֵת, וּבְזֶה תִּנְצֵל מִן הַכַּעַס, שֶׁהִיא מַדָּה רָעָה לְהַחֲטִיא בְּנֵי אָדָם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרְכָהּ, כָּל הַפּוֹעֵס כָּל מִינֵי גִיחָנָם שׁוֹלְטִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר הִסֵּר כַּעַס מִלֶּגֶךָ, וְהַעֲבִיר רָעָה מִבְּשָׂרְךָ, וְאֵין רָעָה אֶלָּא גִיחָנָם, שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה. וְכֵאֲשֶׁר תִּנְצֵל מִן הַכַּעַס תִּעֲלֶה עַל לִבְךָ מִדַּת הַעֲנָוָה שֶׁהִיא מַדָּה טוֹבָה מְכֹל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲקֵב עֲנָוָה יִרְאֶת ה':

Hear, my son, the instruction of your father and don't forsake the teaching of your mother (Mishlei 1:8). Get into the habit of always speaking calmly to everyone. This will prevent you from anger, a serious character flaw which causes people to sin. As our Rabbis said (Nedarim 22a):Whoever flares up in anger is subject to the discipline of Gehinnom as it is says in (Koheles 12:10), "Cast out anger from your heart, and [by doing this] remove evil from your flesh." "Evil" here means Gehinnom, as we read (Mishlei 16:4): "...and the wicked are destined for the day of evil." Once you have distanced yourself from anger, the quality of humility will enter your heart. This radiant quality is the finest of all admirable traits (see Avodah Zarah 20b), (Mishlei 22:4), "Following humility comes the fear of Hashem."

גמ' שבת קה:

רבי יוחנן בן נורי המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עבודה זרה שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד אמר רבי אבין מאי קראה לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע

It was said in R. Johanan b. Nuri's name: He who rips his garments in his anger, he who breaks his vessels in his anger, and he who scatters his money in his anger, regard him as an idolater, because such are the wiles of the Yetzer Hara: Today he says to him, 'Do this'; tomorrow he tells him, 'Do that,' until he bids him, 'Go and serve idols,' and he goes and serves [them]. R. Avin observed: What verse [implies this]? There shall be no strange god in you; neither shall you worship any strange god; who is the strange god that resides in man himself? Say, that is the Tempter

רש"י שם

בך – משמע בקרבך, שאם היה בך תשתחוה לאל נכר לבסוף:

עולם הידידות עמ' י"ט-כ'

כך הוא דרכם של חז"ל, לחשוף כוחות אדירים ואף סודות נעלמים – במעשים קטנים. וזאת אשר גילו לנו: כשכעסו של אדם מביאו לקרוע, לשבור ולפזר סימן ששולט בו כח של זרות. ואם כן נוהגת זרות זו כלפי חפצים – ודאי הוא שהיא חודרת גם לחתוך היחסים בין בני אדם! קרירות, התעלמות מהזולת, לא איכפתיות, תוקפנות האומרת "אני ואפסי עוד" – תופעות ידועות הן, ומכנה משותף לנן: זרות! ...ומהזרות לאך-זרות, האיומה שהמידות האדם...

דברים ל"ב:ל"ג

וְזִמְתַּת הַתַּנִּינִים יַיִנָם וְרֹאשֵׁי פִתְּנִים אֲכָרִי:

Their wine is the bitterness of serpents, and the bitterness of the ruthless cobras.

עולם הידידות שם

רש"ר הירש מבאר כי המילה מורכבת ופירושה: אך-זר. יש אשר הזרות משתלטת כליל על היחסים, עד שכל צד רואה ביריבו רק השלילה, בלי שום זכות קיום – זוהי אכזריות: וכאשר היחס הגיע לידי כך, כל צד רואה נכרה משפטי ומוסרי כבכיוול להשמיד, לאבד ולהרוס את שכנגדו. אין גבול לכוחות ההרס ולהמצאות העינויים המתגלים אז.

רמב"ם הלכות דעות ו':

כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק כמו שנאמר ברשעים ולא דבר אבשלום את אמנון מאומה למרע ועד טוב כי שנה אבשלום את אמנון אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני

שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צריך למחול ולא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים:

When one person wrongs another, the latter should not remain silent and despise him as [II Samuel 13:22] states concerning the wicked: "And Avshalom did not speak to Amnon neither good, nor bad for Avshalom hated Amnon."

Rather, he is commanded to make the matter known and ask him: "Why did you do this to me?", "Why did you wrong me regarding that matter?" as [Leviticus 19:17] states: "You shall surely admonish your colleague."

If, afterwards, [the person who committed the wrong] asks [his colleague] to forgive him, he must do so. A person should not be cruel when forgiving [as implied by Genesis 20:17]: "And Abraham prayed to G-d..."

רמב"ם הלכות אבל י"ג:ב

כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים הרי זה אכזרי אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה ואחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה כל שלשה ימים הראשונים יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו על צוארו ומשלשה ועד שבעה כאילו היא מונחת בקרן זוית מכאן ואילך כאילו עוברת כנגדו בשוק כל זה להכין עצמו ויחזור ויעור משנתו והרי הוא אומר הכיתה אותם ולא חלו מכלל שצריך להקיץ ולחול:

Whoever does not mourn over his dead in the manner which our Sages commanded is cruel. Instead, one should be fearful, worry, examine his deeds and repent.

If one member of a group dies, the entire group should worry. For the first three days, one should see himself as if a sword is drawn over his neck. From the third day until the seventh, he should consider it as if it is in the corner. From that time onward, as if it passing before him in the market place. All of this is so that a person should prepare himself and repent and awake from his sleep. Behold it is written Jeremiah 5:3: "You have stricken them, but they have not trembled." Implied is that one should awake and tremble.

רמב"ם הלכות תעניות א'א:ג

(א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר (במדבר י') על הצר הצור אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו:

It is a positive Torah commandment to cry out and to sound trumpets in the event of any difficulty that arises which affects the community, as [Numbers 10:9] states: "[When you go out to war... against] an enemy who attacks you and you sound the trumpets...."

(ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הטו וגו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם:

This practice is one of the paths of repentance, for when a difficulty arises, and the people cry out [to G-d] and sound the trumpets, everyone will realize that [the difficulty] occurred because of their evil conduct, as [Jeremiah 5:25] states: "Your sins have turned away [the rains and the harvest climate]." This [realization] will cause the removal of this difficulty.

(ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה נקריה זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי:

Conversely, should the people fail to cry out [to God] and sound the trumpets, and instead say, "What has happened to us is merely a natural phenomenon and this difficulty is merely a chance occurrence," this is a cruel conception of things, which causes them to remain attached to their wicked deeds. Thus, this time of distress will lead to further distresses.

This is implied by the Torah's statement [Leviticus 26:27-28]: "If you remain indifferent to Me, I will be indifferent to you with a vengeance." The implication of the verse is: When I bring difficulties upon you so that you shall repent and you say it is a chance occurrence, I will add to your [punishment] an expression of vengeance for that indifference [to Divine Providence].

עולם הידידות שם

ברור כי בשלשת הלכות אלו אין מקום להבנת המונח "אכזריות" כפי משמעותו הרגילה, כי אם לפי הביאור שלנו. אדם שאינו מוחל למי שמבקש ממנו מחילה, הוא אכזרי לפי מושגי התורה: אמנם הלה פגע בו ויצר יחס של "זרות" ביניהם, אך אחרי שביקש ממנו מחילה והוא מסרב למחול, מעתה הוא, הנפגע, מסתגר בזרות, וזוהי אך-זריות בעיני התורה, ויציאה מעולם הידידות. ואדם שפקדו צרה ואינו פונה אל אלוהיו שירחמהו – אך זר הוא כלפי הבורא, כי אחרת היה מוצא מסילות בלבבו לראות שיש כאן השגחה ולא מקרה. ניכרים הדברים שיש כאן שורש משותף לתופעות השונות, כח עמוק ותהומי של זרות אשר השלחותיו מורגשות היטב בכל שטחי החיים...

